

Dr. Gergátz Elemér (1942–2019)

Június 16-án életének hetvennyolcadik évében itt hagyott bennünket DR. GERGÁTZ ELEMÉR aranydiplomás állatorvos, egyetemi tanár, a hazai biotechnológia megteremtője, volt miniszter. Pályáját a mesterséges termékenyítő hálózatban kezdte. A minisztériumi idők kivételével eredeti szakmájához hűséges maradt, mint egy jól képzett, jó kezű gyakorlati szaporodásbiológus.

GERGÁTZ ELEMÉR a világegés közepén 1942. május 6-án Rábatamásiban született, kétkezi gazdálkodó kisjövedelmű földműves családban. Édesapja csaknem három éves hadifogsága alatt a háromgyerekes család ellátása az édesanyának komoly gondot okozott.

Általános iskoláit szülőföldjén végezte, tanárai a színjeles diákot továbbtanulásra ösztönözték, így 1956-ban felvételt nyert a győri Bencés Gimnáziumba. Az itt töltött évek és a paptanárok vértették fel azzal a hittel, életszemlélettel és erkölcsi tartással, amelyből élete során merítkezhetett.

A kitűnő érettségi bizonyítvány és a jól sikerült felvételi je sem jelenthetett egyenes utat az Állatorvosi Főiskolára, a felekezeti gimnázium stigmája megálljt parancsolt. Így egy évre elment dolgozni a Magyarkelesztési Mesterséges Termékenyítő Főállomásra, volt helyettes inszeminátor, ondóevő technikus, raktáros és laboráns megismerve e szép szakmának sajátos építőköveit.

A következő felvételi 1961-ben már sikert hozott, bekerült a Főiskolára, ahol eminens hallgatóként teljesítve a tantárgyakat, 1966-ban summa cum laude állatorvos doktor lett. Végzés után rögtön visszatért a mesterséges termékenyítő főállomás kötelékébe, most már, mint laborvezető és szaporodásbiológus.

Az évek során a bikatartás regionális központokba koncentrálódott, így a fiatal állatorvos figyelme a juh mesterséges termékenyítés és a központosított kantelepi rendszerben folytatott sertés-termékenyítés irányába fordult. Az intézményhálózat át- és átszervezései mindannyiunk feje felett zajlottak, ELEMÉR a Nyugat-dunántúli Mesterséges Termékenyítő Főállomás szaporodásbiológiai osztályvezetőjévé vált, felügyelete alá a három megyében 13 szakállatorvos és 45–50 üzemi és körjáratos inszeminátor tartozott, több üzemből bevezetve a szaporodásbiológiai gondozást.

1978–1980 között szaporodásbiológus szakállatorvos másoddiplomát szerzett, és felismerte új irány-

DR. GERGÁTZ ELEMÉR 2014-ben

Fotó: KOVÁCS ATTILA MTI

ként az állattenyésztési biotechnika kihívásait. Egyre szorosabb volt a kapcsolata a Mosonmagyaróvári Főiskolával és a városban létrehozta az ország első biotechnológiai állomását. A juhokon végzett embrióátültetés, a mikrosebészeti módszerekkel végrehajtott embriófelezések, az abból származó identikus ikerbáránnyok, majd a transzgenikus juh-kecske hibrid létrehozása már kutatóként is országos hírnevet eredményeztek. Az állatorvosi szakmában is elismert teljesítménye egy import lacaune juhállomány un. Morell-féle betegségtől való mentesítése embrióátültetéssel (a megmentett populáció mára a tejtermelésben országelső).

1991-ben ANTALL JÓZSEF földművelésügyi miniszternek kérte fel. A mezőgazdaság szempontjából ezek kritikus, sorsfordító évek voltak, tejpiaci válság, birtokviszonyok átalakulása, kárpótlás, a feldolgozó ipar megrendülése. Miniszter úr a szakigazgatás új struktúráinak kiépítésén munkálkodott országos jogkörökkel felruházva az OMMI-t, egy centrális állattenyésztési hatóság feladatkörére tette alkalmassá. A tárcánál és háttérintézményénél folyt az állattenyésztési törvény kodifikálása, amelyet az Országgyűlés miniszter-sége utolsó éve végén 1993-ban fogadott el, s amely negyedszázadon át a – gyakorlatilag napjainkig – a tenyésztésszervezés zsinórmértéke.

Ezekben az években alakultak és erősödtek egy új tenyésztésszervezési struktúra építőkövei a tenyésztőszervezetek, tenyésztővállalkozások, állatfaji szövetségek, létrejön a nemzeti mesterséges termékenyítő ipar képviselője, az Országos Mesterséges Termékenyítő Rt. és az ivadékvizsgálatokat állami kézben tartó Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

Az eredeti hivatástól minisztersége idején sem távolodott el, sikerrel védte meg szaporodásbiológiai, biotechnológiai témában írt kandidátusi disszertációját és több kolléga nemzetközi tudományos és oktatói karrierjét is egyengette.

1993-ban visszatért Mosonmagyaróvárra, vezette a Biotechnikai Állomást, amely az EU-csatlakozás után juh- és kecskeembrió-átültetésre közösségi akkreditációt is szerzett, és kiteljesült oktató és kutató munkája a gazdasz képzésben már egyetemi rangot kapott felsőfokú tanintézetben, ahol tanszékvezető egyetemi docensként szaporodásbiológiát és biotechnikát adott elő.

Nem csak gazdaszokat, inszeminátorokat is képzett, kutatásairól előadásokat tartott, a juhtenyésztés számos kérdésében foglalt állást.

A Pharmagene Kft.-nél a lacaune fajta tenyésztésével foglalkozott. Tenyésztőként is számos elismerésben részesült: a Magyar Juhtenyésztő Szövetség (amelynek elnökségi tagja volt) Schandl József-díjat adományozott részére a juhtenyésztés területén elért kiemelkedő tevékenységéért, a Minisztérium Újhelyi-díjban részesítette iskolateremtő egyetemi oktatói munkájáért, a lacaune juh fajta genetikai anyagának megmentéséért, a fajta honosításáért, az államtól a Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét kapta példaeértékű hivatástudattal végzett szakmai munkájáért, tudományos eredményeiért.

GERGÁTZ ELEMÉRnek a Gondviselő sajátos életutat jelölt ki, a szinte mélyszegénységéből feltörekvő parasztyerekből elsőgenerációs diplomás, jónevű tenyésztő, élete egy szakaszában államfővel tárgyaló excellenciás úr lett, de ha bármikor megkérdezték mi ő, azt felelte, hogy állatorvos.

Emlékét kegyelettel megőrzi az óvári gazdaszok családja, az általa kinevelt gazdasz generációk, az állattenyésztő és állatorvos társadalom.

Dr. Flink Ferenc

RENDEZVÉNY

RUDNAI-KEMENES NAP

A Magyar Zoonózis Társaság 2019. május 9-én a Nemzeti Népegészségügyi Központban rendezte meg tudományos ülését, a Rudnai-Kemenes Napot, ahol a Lyme-kór és a listeriosis aktuális humán és állategészségügyi kérdéseit vitatta meg a több mint 150 résztvevő. A szakmai nap előadásainak vázlata a Magyar Zoonózis Társaság honlapján (www.zoonozistarsasag.hu) elérhető. A Társaság következő szakmai rendezvényét, a Szent-Iványi-Binder Napot 2019. november 12-én tartják.

Dr. Fodor László